

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д-р Ирена Иванова Левкова,
катедра „Психология и социални дейности”
при Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”**

на дисертационния труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3. 2. Психология, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология”

Автор: МАРИЯ ХРИСТОС ПАПАДОПУЛУ

Тема на дисертационния труд: „ВЪЗПРИЯТИЯТА НА ГРЪЦКИТЕ УЧИТЕЛИ ЗА ЕМОЦИОНАЛНИТЕ И ПОВЕДЕНЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ“

Научен ръководител: проф. д-р ИВАНКА АСЕНОВА

Със заповед №561 от 22.03.2023г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „ВЪЗПРИЯТИЯТА НА ГРЪЦКИТЕ УЧИТЕЛИ ЗА ЕМОЦИОНАЛНИТЕ И ПОВЕДЕНЧЕСКИ ПРОБЛЕМИ НА УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология, с автор **Мария Христос Пападопулу** – докторантка в редовна форма на обучение към катедра „Психология”, с научен ръководител проф. д-р Иванка Асенова от ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Представеният дисертационен труд е в обем от 170 страници и съдържа 30 таблици и 33 фигури. Цитираната литература обхваща 224 заглавия на английски и гръцки език. Библиографската справка включва основополагащи теоретични публикации по темата.

Избраната от докторантката тема е актуална. От една страна, през последните десетилетия включването на децата със СОП в масовите училища се разглежда като изключителен напредък в областта на социалното равенство, взаимното приемане и уважението към многообразието; разкриват се положителните резултати в областите на когнитивното, емоционалното и социалното развитие на тези деца. От друга страна, има и немалко критично мислещи автори, които анализират възникващите от прилагането на приобщаващото образование проблеми, свързани с развитието на учениците в норма и с трудностите, пред които се изправя съвременния учител при работата с толкова разнородни групи деца. И тъй като успехът в прилагането на тази образователна политика зависи в най-голяма степен от учителите, изборът на докторантката да изследва как самите учители възприемат емоционалните и поведенческите проблеми на децата със СОП, е от изключително значение за по-нататъшното успешно прилагане на приобщаващото образование.

От теоретична гледна точка дисертационният труд обхваща основни проблемни области, свързани с приобщаващото образование и характеристиките на учениците със СОП. На базата на основните действащи в Гърция закони са анализирани специфичната категория „деца със СОП“, законодателната рамка за включването им в образованието, формите на интеграция, диагностиката и подборът. Анализирани са подробно интеграцията и четирите модела на включване на децата със СОП в приобщаващото образование. Особено място в дисертационния труд е отделено на ефективността на приобщаващото образование и на факторите, от които тя зависи, като по-специално са разгледани нагласите на учителите към включването.

Докторантката обръща внимание върху наличието на ограничен брой изследвания не само на учениците със СОП, но и на нагласите на учителите към включването на ученици със СОП в масовото общообразователно училище, което обосновава необходимостта от продължаване на проучванията, едно от които е разглежданият тук дисертационен труд.

Поставената от докторантката цел на изследването е да се изследват мненията на учителите от „приобщаващи класове“ и „ресурсна (паралелна) подкрепа“ за деца със специални образователни потребности относно емоционалните и психологически проблеми, които те изпитват в работата си с учениците със СОП. В изследването участват както учители, работещи с деца със СОП, така и самите ученици. Формулирани са четири хипотези и е подбран адекватен на целта на изследването и

утвърден в практиката изследователски инструментариум. Данните са подложени на подходящ статистически анализ, а получените резултати са представени в таблици и фигури и са подробно анализирани.

Потвърдена е първата хипотеза на изследването – открива се наличието на свързани с пола разлики в оценката на емоционалните и поведенчески проблеми и представяне на децата, като учителите жени в сравнение с учителите мъже оценяват на по-високо ниво емоционални проблеми, проблемите, свързани с тревожността, липсата на внимание/хиперактивност, провокативните проблеми и други.

Втората хипотеза – относно различията в характеристиките на самите ученици със СОП - не може да бъде потвърдена поради недостатъчния обем на извадката; не е потвърдена и четвъртата хипотеза.

Третата хипотеза се потвърждава частично - учителите, работещи в „паралелна подкрепа“, оценяват на по-високо ниво академичното представяне на децата със СОП, посещаващи „часове за приобщаване“ и „паралелна подкрепа“, докато на по-ниско ниво оценяват поведението и емоционалните проблеми.

Докторантката извежда десет приноси момента в резултат от проведеното изследване, свързани от една страна, с проучване на емоционалните, поведенческите проблеми и академичните постижения на учениците със СОП и от друга – с възприятията на обучаващите ги учители относно техните трудности и проблеми, като авторката представя идеята, че резултатите от изследването могат да имат сериозна практическа приложимост в процеса на разработване на програми, насочени към подобряване на социално-емоционалната и поведенческата компетентност на децата със СОП в гръцката общообразователна система.

В заключение, предлагам на Научното жури да присъди на **Мария Христос Пападопулу** научната и образователна степен „доктор“ по научното направление „Психология 3.2, докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“.

19.04.2023

Изготвил становището:

/доц. д-р Ирена Левкова/

OPINION

**by Assoc. Dr. Irena Ivanova Levkova,
Department of "Psychology and Social Activities"
at Plovdiv University "Paisiy Hilendarski"**

of the dissertation work for awarding the educational and scientific degree "Doctor" in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences", professional direction 3. 2. Psychology, doctoral program "Pedagogical and age psychology"

Author: MARIA CHRISTOS PAPADOPOULOU

**Topic of the dissertation: "THE PERCEPTIONS OF GREEK TEACHERS
ON EMOTIONAL AND BEHAVIORAL PROBLEMS
TO STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS"**

Research supervisor: Prof. Dr. IVANKA ASENOVA

By order No. 561 of 22.03.2023. of the Rector of the Neofit Rilski Secondary School, I have been appointed as a member of the scientific jury to ensure a procedure for the defense of a dissertation work on the topic "GREEK TEACHERS' PERCEPTIONS OF THE EMOTIONAL AND BEHAVIORAL PROBLEMS OF STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS" for the acquisition of the educational and scientific degree "doctor" in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional direction 3.2. Psychology, doctoral program Pedagogical and age psychology, with author Maria Christos Papadopoulou - full-time doctoral student at the Department of Psychology, with supervisor Prof. Ivanka Asenova, Ph.D., from Neophyte Rilski University of Applied Sciences.

The presented dissertation is 170 pages long and contains 30 tables and 33 figures. The cited literature covers 224 titles in English and Greek. The bibliography includes seminal theoretical publications on the subject.

The topic chosen by the doctoral student is current. On the one hand, in recent decades the inclusion of children with SEN in mainstream schools has been seen as exceptional progress in the field of social equality, mutual acceptance and respect for diversity; the positive results in the areas of cognitive, emotional and social development of these children are revealed. On the other hand, there are quite a few critically-thinking authors who analyze the problems arising from the implementation of inclusive education, related to the normal development of students and the difficulties faced by the modern teacher when working with such diverse groups of children. And since the success of the implementation of this educational policy depends to the greatest extent on the teachers, the choice of the doctoral student to investigate how the teachers themselves perceive the emotional and behavioral problems of children with SEN is of utmost importance for the further successful implementation of inclusive education .

From a theoretical point of view, the dissertation covers major problem areas related to inclusive education and the characteristics of students with SEN. On the basis of the main laws in force in Greece, the specific category "children with SEN", the legislative framework for their inclusion in education, the forms of integration, diagnosis and selection have been analyzed. The integration and the four models of inclusion of children with SEN in inclusive education are analyzed in detail. A special place in the dissertation work is devoted to the effectiveness of inclusive education and the factors on which it depends, and in particular the attitudes of teachers towards inclusion are examined.

The doctoral student draws attention to the availability of a limited number of studies not only on students with SEN, but also on the attitudes of teachers towards the inclusion of students with SEN in the mainstream general education school, which justifies the need to continue the studies, one of which is the dissertation considered here.

The goal of the research set by the doctoral student is to investigate the opinions of teachers of "inclusive classes" and "resource (parallel) support" for children with special educational needs regarding the emotional and psychological problems they experience in their work with students with SEN. Both teachers working with children with SEN and students themselves participate in the research. Four hypotheses were formulated and an adequate one was selected for the purpose of the study and a proven research toolkit. The data were subjected to appropriate statistical analysis, and the obtained results were presented in tables and figures and analyzed in detail.

The first hypothesis of the study was confirmed – the presence of gender-related differences in the assessment of emotional and behavioral problems and children's performance was found, with female teachers, compared to male teachers, assessing emotional problems, anxiety-related problems, attention deficit/hyperactivity disorder, provocative problems, and others.

The second hypothesis - regarding the differences in the characteristics of students with SEN - cannot be confirmed due to the insufficient sample size; the fourth hypothesis is also unconfirmed.

The third hypothesis is partially confirmed - teachers working in "parallel support" rate at a higher level the academic performance of children with SEN attending "inclusion classes" and "parallel support", while at a lower level they rate the behavior and emotional problems.

The doctoral student brings out ten contributing points as a result of the conducted research, related, on the one hand, to the study of the emotional, behavioral problems and academic achievements of students with SEN and, on the other hand, to the perceptions of their teachers regarding their difficulties and problems, and the author presents the idea, that the results of the study can have serious practical applicability in the process of developing programs aimed at improving the social-emotional and behavioral competence of children with SEN in the Greek general education system.

In conclusion, I propose to the Scientific Jury to award **Maria Christos Papadopoulou** the scientific and educational degree "Doctor" in the scientific direction "Psychology 3.2, doctoral program "Pedagogical and Age Psychology".

19.04.2023

Prepared the opinion:

/Assoc. Dr. Irena Levkova/